

Kötülüklerle karşı doğru tavır nedir?

Ubeydullah Bey: “Bir kötülük gördüğümüzde Kur’ân ve hadis ölçülerinde müsbet tavır ve hareketimiz nasıl olmalıdır? Kötülüğü nasıl düzeltmeliyiz? El ile düzeltmek kavga etmek demek midir?”

Kur’ân’ın tavsiyesi kötülüğün kötülükle değil; kötülüğün iyilikle defedilmesidir: “Kötülüğü, iyiliğin en güzeliyle ortadan kaldır!”¹ âyeti bu konuda âmirdir. Kur’ân kötülüğe karşı mukabelede kötülüğü değil; iyilikler arasında tercih yapmayı, tercihte de daha iyisini veya en güzelini aramayı emrediyor ve “Câhillerden yüz çevir”² âyetiyle de seviyesiz ve aşağılık kimselere uyulmasını yasaklıyor.

Kötülükler karşısında bazen vücut kimyamız değişir, içimiz öfke ve gazapla dolar. Bazen ilk işimiz kötülük sahibini lânetlemek ve bedduâ etmek olur. Eğer fiilî zarar verme yetkisine, fırsatına ve gücüne sahip isek, gözümüzü hiç kırpmadan, adamın haddini fiilî olarak bildirmek gerektiğine kaşla göz arasında hükmediveririz bazen; hattâ harekete de geçiveririz.

Oysa içimizdeki bu dayanılmaz tepkiden hareketle, susturamadığımız kötülük sahibine karşı vurma, kırma, dökme ve zarar verme isteği, şeytanın sûret-i haktan görünerek bize yaklaşıp, rûhumuzu ve duygularımızı alt üst etmesinden başka bir şey değildir. Bu yol ve bu hareket tarzı, Kur’ân’ın ve sünnetin istediği tarz değildir. Peygamber Efendimiz (asm), “Sizden kim ki bir münker ve kötülük görürse onu eliyle değiştirsin. Buna gücü yetmezse ona diliyle müdâhale etsin. Buna da gücü yetmezse, ona kalben buğz etsin. (Kalben onu reddetsin.) Bu ise îmânî tavrın en zayıf olanıdır”³ buyurur. Bu hadîsin ulvî ve nezih irşâdı rehberimiz olmalıdır: Her zaman her gördüğümüz münkere ve kötülüğe karşı aynı statüde, aynı yetkide, aynı güç ve kuvvette bulunmayız. Her kötülüğü “el ile” düzeltmek de her zaman aynı davranışları sergilememizi gerektirmez.

Bazen içinde bulunduğumuz sınıfa ve statüye denk olmayan ve ıslâh bakımından bizi aşan bir kötülüğü ya gözlerimizle görürüz, ya da varlığından haberdar oluruz. Bazen dilimizin kılıç gibi kuvvetlice keserek önlediği kötülükler bulunur. Bazı kötülükleri

düzelteye ne elimiz ve yetkimiz yetişir, ne de dilimiz. Bu durumda da kalben buğz ederiz, söz konusu kötülüklerin şerrinden Allah'a sığınırız, kötülük yapanların ıslâh olmaları için duâ ederiz. Veya çok fazla damarımıza dokunmuşsa Allah'ın Kahhâr ism-i şerîfine havâle ederiz.

Bunlar bizim muhtelif kötülükler karşısında sergilediğimiz muhtelif tutum ve davranış türleridir. Yukarıdaki hadîste Peygamber Efendimiz (asm) kötülüklerle karşı "duruşumuzu" üç ana kategoride ele almıştır.

1- Yetkimiz dâhilinde olanları önlemek.

2- Dilimizle müdâhaleyi gerektirenlere dilimizle müdâhale etmek.

3- Ne yetkimiz dâhilinde olan, ne de dilimizle değiştirmeye güç yetiremediklerimiz konusunda da, hiç olmazsa buğz yolunu tercih etmek.Â

Meselâ yönetici olduğumuz bir müessesede, bize bağlı bir memurun söz gelişi rüşvet alması, işini savsaklaması, iş verimini düşürmesi, işine hîle karıştırmaması, kaliteyi bozması, çalışma esnasında içki kullanması, müşteriye veya halka nezâketsiz, saygısız ve kaba davranması... vs. gibi kötülükleri karşısında "elimizle" yapabileceğimiz bir takım tedbirler gündeme gelir. Hattâ bu durumda "el ile" tedbir almak, zarûret hâlini alır. Ya uyarırsınız, ya işini değiştirirsiniz, ya işine son verirsiniz, veya kötülüğün cinsine göre farklı cezâî müeyyide uygularsınız. Bütün bunlar "el ile" düzeltmek kapsamındadır. Burada yalnız dil ile sitem veya yalnız kalbî buğz yetişmeyebilir ve yeterli olmayabilir. Fakat başlangıçta damarına dokundurmadan ve tatlı dil ile uyarmayı da el ile düzeltmek sınıfında saymalıyız şüphesiz. Yeterli derecede uyardıktan sonra kötülüğün ortadan kalkmadığını gördüğünüzde, kötülüğü düzeltme metodunu ve tarzını değiştirirsiniz. İşte bu durumda; elinizde yetki varken yetkiyi kullanmaksızın ve tedbir almaksızın yalnız kalben buğz etmek, zaafiyet alâmetidir. Ancak; şimdilik bu da bir tedbirse,—gözlem devam ediyorsa—o başka mesele.Â Â

Kezâ bizim, âmirimiz statüsündeki birisinin veya söz gelişi iş arkadaşımızın bir bayağılığına veya kötülüğüne şâhit olduğumuzda sergileyeceğimiz tavır, tepki, tutum, davranış ve yaklaşım da bir nev'î el ile düzeltme kapsamına girmektedir. Çünkü bu konuda ona etki edecek, aksü'l-amel yapmayacak tarzda ona söz dinletecek, onu pişmanlığa ve hatâsını görmeye sevk edecek davranışlar bizim bazen sert tepkimizde, bazen tatlı dilimizde, bazen bir acı çayımızda gizli olabilir. Bu ise hem hadîsin "el ile düzeltme" tavsiyesine uygundur; hem de Kur'ân'ın "kötülüğü iyilikle giderme" çağrısına muvâfıktır.

Bedüzzaman Hazretlerinin, “Eğer hasmını mağlûp etmek istersen, fenâlığına karşı iyilikle mukâbele et”4 tavsiyesi, bu âyet ve hadislerin tefsiri mahiyetinde, “el ile düzeltme” niteliğindedir.

Demek el ile düzeltmek demek, kavga etmek demek değil; kötülüğe yapıcı tedbirlerle mâni olmak demektir.

Dipnotlar:

1- Fussilet Sûresi, 41/34

2- A'râf Sûresi, 7/199

3- R. Sâlihîn, 184

4- Mektûbât, s. 256